Commissie Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân

Jaarverslag 2022

Jaarverslag 2022

Inhoud

Vooraf 3
Werkzaamheden 2022 4
Overzicht claims 2022 6
Bodemdalingsprognoses en metingen 7
Overzicht toegetreden partijen 9

Voorblad: Polder nabij Ee.

Jaarverslag 2022

Vooraf

Om een onafhankelijke afhandeling van schade als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning te borgen is in 2000 door provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en NAM de Commissie Bodemdaling door Aardgaswinning Fryslân (CBAF) in het leven geroepen. In 2006 is hiervoor, na een interimovereenkomst een definitieve overeenkomst gesloten. In 2016 is een vergelijkbare overeenkomst met Vermilion Energy BV gesloten. De commissie voert beide uit. De overeenkomsten gelden voor het vaste land en de eilanden van de provincie Fryslân. De commissie bestaat uit onafhankelijke deskundigen van verschillende disciplines. Zij doet haar werk mede op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten en de laatste stand der techniek. De commissie doet haar best de benodigde maatregelen en bijbehorende kosten aangaande de gevolgen van bodemdaling door aardgaswinning binnen redelijke termijnen vast te stellen en te compenseren.

De in de voorgaande alinea genoemde overeenkomsten, uitgevoerd door de CBAF, geven de mogelijkheid om als burger hierbij aan te sluiten. Sinds juli 2020 kunnen burgers zich ook wenden tot de Landelijke Commissie Mijnbouwschade (CM). Tussen juli 2020 en eind 2022 is er sprake geweest van een overlap; particulieren en kleine (micro)ondernemingen met gebouwschade konden bij beide commissies terecht. Eind 2022 zijn hier nadere afspraken over gemaakt. Vanaf 2023 behandelt alleen de Commissie Mijnbouwschade nog gebouwschade van particulieren en kleine ondernemingen. Meldingen van deze partijen die bij de CBAF binnenkomen worden doorverwezen naar de CM.

Een belangrijk dossier waar net als in eerdere jaren aan gewerkt wordt, is het gebiedsproces (voormalig) Dongeradeel. In dit gebied is sprake van bodemdaling door aardgaswinning. Daarnaast hebben de diverse overheden mogelijk hun eigen opgaven in het gebied. In 2022 is de Gebiedscommissie Dongeradielen geïnstalleerd. Deze Gebiedscommissie stelt samen met de omgeving een maatregelenpakket op waarmee ten minste de gevolgen van bodemdaling door aardgaswinning worden opgeheven of gecompenseerd.
In november 2022 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat de brief “Water en Bodem sturend” naar de Tweede Kamer gestuurd. In deze kamerbrief worden de toe te passen leidende principes aangegeven voor de inrichting van Nederland. Deze leidende principes zullen naar verwachting invloed hebben op de keuzes die gemaakt moeten worden in het gebiedsproces.

In 2022 heeft een wijziging in de samenstelling van de commissie plaatsgevonden. Em. prof. dr. ir. J.W. van der Meer is afgetreden als vervangend lid benoemd door provincie Fryslân en is vervolgens als vervangend lid benoemd door NAM in overleg met Vermilion Energy. Als gevolg van deze wijziging kon em. prof. dr. ir. J.W. van der Meer ook lid worden van de Commissie Bodemdaling Groningen. Provincie Fryslân heeft mevrouw ir. S. Nurmohamed als nieuw vervangend lid benoemd.

Tot op heden heeft de CBAF voor ca. €16,4 miljoen aan schadecompensatie vastgesteld.

K.A. Beks, voorzitter

Jaarverslag 2022

Taak van de Commissie

De Commissie heeft tot taak omtrent een zo goed mogelijk geformuleerd en gedocumenteerd verzoek een aanbeveling te doen, waarin met reden omkleed wordt aangegeven:

- welke handelingen, werken of werkzaamheden aan te bevelen zijn als maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn ter voorkoming, beperking of herstel van schade ten gevolge van bodemdaling door aardgaswinning
- welke kosten, hetzij van vorenbedoelde maatregelen, hetzij anderszins (compensaties) NAM en Vermilion naar het oordeel van de Commissie zouden moeten vergoeden overeenkomstig de regels van de overeenkomst.

De commissie is werkzaam voor zowel de overeenkomst met NAM als de overeenkomst met Vermilion. De overeenkomsten hebben als doel een regeling te treffen voor de schade die ontstaat als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning.
Meer informatie vindt u op de website: www.bodemdalingfryslan.nl

Werkzaamheden 2022

De commissie heeft in het kalenderjaar 2022 vier keer vergaderd.

In 2021 heeft Wetterskip Fryslân samen met provincie Fryslân en gemeente Noardeast-Fryslân het Gebiedsproces Dongeradeel verder opgezet. Er heeft destijds een brede oriëntatie plaatsgevonden op de problematiek en de benodigde organisatie voor het opstellen van concrete plannen en de uitvoering daarvan. In 2022 heeft dit een vervolg gekregen door middel van het uitvoeren van een verkenning. Het eindrapport is door Gedeputeerde Staten van provincie Fryslân, B&W van gemeente Noardeast Fryslân en Dagelijks Bestuur van Wetterskip Fryslân vastgesteld. Het rapport is te vinden op de website van provincie Fryslân: https://www.fryslan.frl/dongeradielen. Samen met een afsprakenkader voor de samenwerking met de Commissie Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân (CBAF) vormt dit de basis voor de opdracht aan de in juni 2022 ingestelde Gebiedscommissie Dongeradeel. De actuele stand van zaken is ook te vinden op de genoemde website van de provincie. In hoofdzaak omvat de opgave het compenseren van het verlies aan waterberging die het gevolg is van bodemdaling door aardgaswinning. Daarnaast kan sprake zijn van lokale vernatting van percelen. Mogelijk kunnen de maatregelen ter compensatie van de gevolgen van bodemdaling door aardgaswinning gecombineerd worden met andere opgaven in het gebied: werk met werk maken. In 2024 wordt van de Gebiedscommissie Dongeradeel een ‘Gebiedsplan’ met daarin concreet te nemen maatregelen verwacht.

Jellegat nabij Wetsens

Jaarverslag 2022

Stuw Wetsens

In het kalenderjaar 2022 is bij CBAF één melding van een particulier binnengekomen en behandeld met betrekking tot schade aan gebouwen. In dit geval is geoordeeld dat er geen relatie met bodemdaling door aardgaswinning kan zijn. Zoals in het voorwoord is aangegeven worden particuliere schademeldingen betreffende gebouwschade vanaf 2023 doorverwezen naar de Commissie Mijnbouwschade.

De schade aan een tweetal kadetrajecten als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning is in 2022 gecompenseerd. Het betreft de reeds opgehoogde kades aan de oostzijde van De Leijen en aan de oostzijde van It Swin nabij Friens.

In 2022 heeft de commissie in verschillende gremia haar werk toegelicht. Het betrof voorlichtingen in een vergadering van dorpsbelang Oosterstreek en in de Provinciale Staten.

Jaarverslag 2022

Samenstelling van de Commissie per 1 januari 2022[1]

De Commissie bestaat volgens de overeenkomst uit vier deskundigen, waarvan Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en het bestuur van Wetterskip Fryslân er elk één benoemen en NAM twee. Tevens is in plaatsvervanging voorzien.

De samenstelling van de commissie is gelijk aan de samenstelling in 2021 en is als volgt:

Benoemd door de provincie	
1. K.A. Beks (Voorzitter)	Voorheen Projectmanager bij de provincie Fryslân
2. Prof.dr.ir. J.W. van der Meer (plaatsvervanger voor 1.)	DGA Van der Meer Consulting bv en Professor Coastal Structures and Ports bij IHE Delft
Benoemd door Wetterskip Fryslân	
3. Ir. W.G. Epema	Oud directeur ingenieur van Hoogheemraadschap Alblasserwaard en Vijfheerenlanden
4. Ir. W.P.C. Zeeman (plaatsvervanger voor 3.)	Geohydroloog; oud senior adviseur Water bij DLG
Benoemd door NAM	
5. Mr. R.J. de Roos (vice-voorzitter)	Voorheen associate general counsel bij Shell
6. Prof.ir. A.F. van Tol	Emeritus hoogleraar funderingstechniek TU Delft
7. J.K.G. van Heijningen (plaatsvervanger voor 5.)	Voorheen financieel manager bij NAM
8. Ir.ing. E. van Hijum (plaatsvervanger voor 6.)	Oud directeur ingenieursbureau

1. Dit is de samenstelling per 1 januari 2022 dus aan het begin van het jaar. Gedurende het jaar is de samenstelling aangepast zoals aangegeven in het voorwoord.

Overzicht claims 2022

In onderstaande tabellen wordt aangegeven welke bedragen zijn gehonoreerd/betaald in 2022.

Ten laste van NAM

Verzoeker	claim	omschrijving	Totaal
Provincie Fryslân	NF6b5	Declaratie proceskosten Verkenning	€ 259.391,33
		Declaratie voorschot proceskosten GC Dongeradeel	€ 500.000,00
Wetterskip Fryslân	WF21-2	declaratie personele kosten 2e helft 2021	€ 74.496,22
	WF22-1	declaratie personele kosten 1e helft 2022	€ 44.094,55
	T23	declaratie extra exploitatiekosten 2021	€ 108.147,49
	T23	declaratie extra exploitatiekosten 2022	€ 14.220,59
Gemeente Noardeast Fryslân	NF6b5	Declaratie proceskosten 2021 Verkenning	€ 65.827,33
			€ 1.066.177,51

Ten laste van Vermilion

Verzoeker	claim	omschrijving	Totaal
Wetterskip Fryslân	T23	declaratie extra exploitatiekosten 2021	€ 65.642,24
	T26	Aandeel bodemdaling kadeproject	€ 14.185,82
	T34	Aandeel bodemdaling kadeproject	€ 31.350,70
	T35	Aandeel bodemdaling kadeproject	€ 43.486,91
	WF21-2	declaratie personele kosten 2e helft 2021	€ 17.664,03
	WF22-1	declaratie personele kosten 1e helft 2022	€ 15.154,32
			€ 187.484,02

De vier fases van een claim

Bij de afhandeling van claims kunnen veelal vier fases worden onderscheiden:

Fase 1 onderzoeksfase, planvoorbereiding.
In deze fase worden de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning geïnventariseerd en worden zo nodig oplossingen ontwikkeld en afgewogen om schade te voorkomen of te compenseren. Voor deze oplossingen worden globale kostenramingen en tijdschema's opgesteld. Fase 1 eindigt met een principekeuze voor een van de mogelijke oplossingen.

In **fase 2** wordt deze oplossing vervolgens uitgewerkt.
De definitieve situering wordt bepaald, evenals vorm en afmetingen. Gedetailleerd (waterloopkundig en/of grondmechanisch) onderzoek vindt plaats. Onderzocht wordt welke vergunningen nodig zijn en welke procedures moeten worden doorlopen. Tijdschema's en kostenramingen worden verfijnd.

Fase 3 dient als voorbereiding van de uitvoering. Aan de orde zijn zaken als grondaankoop, verkrijgen van vergunningen en opstellen van bestekken en contracten.

In **fase 4** volgt de uitvoering.

Al naar gelang de voortgang van de werkzaamheden in de opeenvolgende fases worden de gemaakte kosten na goedkeuring door de Commissie door NAM en Vermilion op declaratiebasis vergoed. De eindafrekening van een project of werk wordt verwacht binnen zes maanden na (eerste) oplevering.

Bodemdalingsprognoses en metingen

In haar vergadering van 21 november 2000 heeft de Commissie voor NAM-winningsgebieden ingestemd met een programma van hoogtemetingen dat ook wordt aangehouden voor het aangrenzende gebied in Groningen. Dit wil zeggen dat ten minste eens per vijf jaar middels waterpassing een grote of uitgebreide hoogtemeting over de wingebieden van NAM wordt uitgevoerd, zo nodig tussentijds aangevuld met een kleine beperkte hoogtemeting. De laatste hoogtemeting heeft plaatsgevonden in 2018, op basis van radar interferometrie (InSAR) en waterpassingen. Voor Vermilion worden de verschillende hoogtemetingen uitgevoerd door waterpassingen. De frequentie van metingen ligt vast in de meetplannen voor de verschillende winningsgebieden met een gemiddelde van 1 maal per 5 jaar. De metingen worden uitgevoerd door een extern meetbureau en worden gecontroleerd door SodM en TNO.

De Commissie baseert zich bij haar besluitvorming onder meer op de meest recente *prognoses* inzake de toekomstige bodemdaling. Op basis van de overeenkomsten zijn NAM en Vermilion, naast het uitvoeren van hoogtemetingen, ook gehouden tot het opstellen van zo nauwkeurig mogelijke eindprognoses. Deze eindprognoses worden opgesteld op basis van historische metingen en modelering van het gedrag van de ondergrond als resultante van gaswinning. In de modelering worden de huidige en zekere toekomstige gaswinningen meegenomen als input.

De meest recente metingen en prognoses voor de NAM-concessie Noord-Friesland zijn opgenomen in het NAM-rapport met als kenmerk nr. EP202011201629 en is getiteld "Bodemdaling door Aardgaswinning, Nam-gasvelden in Groningen, Friesland en het noorden van Drenthe, Status Rapport 2020 en prognose tot het jaar 2080".

Voor Vermilion geldt dat zij de prognoses opstelt op basis van de voorspellingen in de geldende winningsplannen in combinatie met uitgevoerde metingen. De meest recente metingen en prognoses voor de Vermilion concessies in Fryslân zijn opgenomen in het Vermilion rapport "Bodemdaling Statusrapport 2020 - Drenthe Overijssel Friesland", Versie 1.1, 1 juli 2020.

In 2018 is een deel van het winningsgebied Tietjerksteradeel overgedragen van NAM naar Vermilion. In het oostelijk deel van dit winningsgebied wordt gas gewonnen door NAM. Het grootste deel van het gebied wordt gas gewonnen door Vermilion. Beide partijen gebruiken modellen om een prognose te maken voor de einddaling van de bodem als gevolg van de gaswinning. Eind 2021 zijn door beide partijen data aangeleverd naar CBAF op basis waarvan een kaart is gemaakt waarin de gecombineerde bodemdalingscontourlijnen volgens de prognose voor de eindsituatie (2050) staan aangegeven. Deze kaart is op de volgende pagina in dit jaarverslag opgenomen. Deze gecombineerde prognose is leidend voor de behandeling van nieuwe claims binnen de provincie Fryslân.

Jaarverslag 2022

Secretariaat

Aan de Commissie is een secretariaat toegevoegd. Secretaris van de Commissie is ir. ing. G.J. Steendam. Assistent-secretaris is ir. M.J. Overduin.

Het postadres van de Commissie is: Postbus 21, 9280 AA Harkema.
Het secretariaat is bereikbaar per e-mail: secretariaat@bodemdalingfryslan.nl, of via het contactformulier op de website.

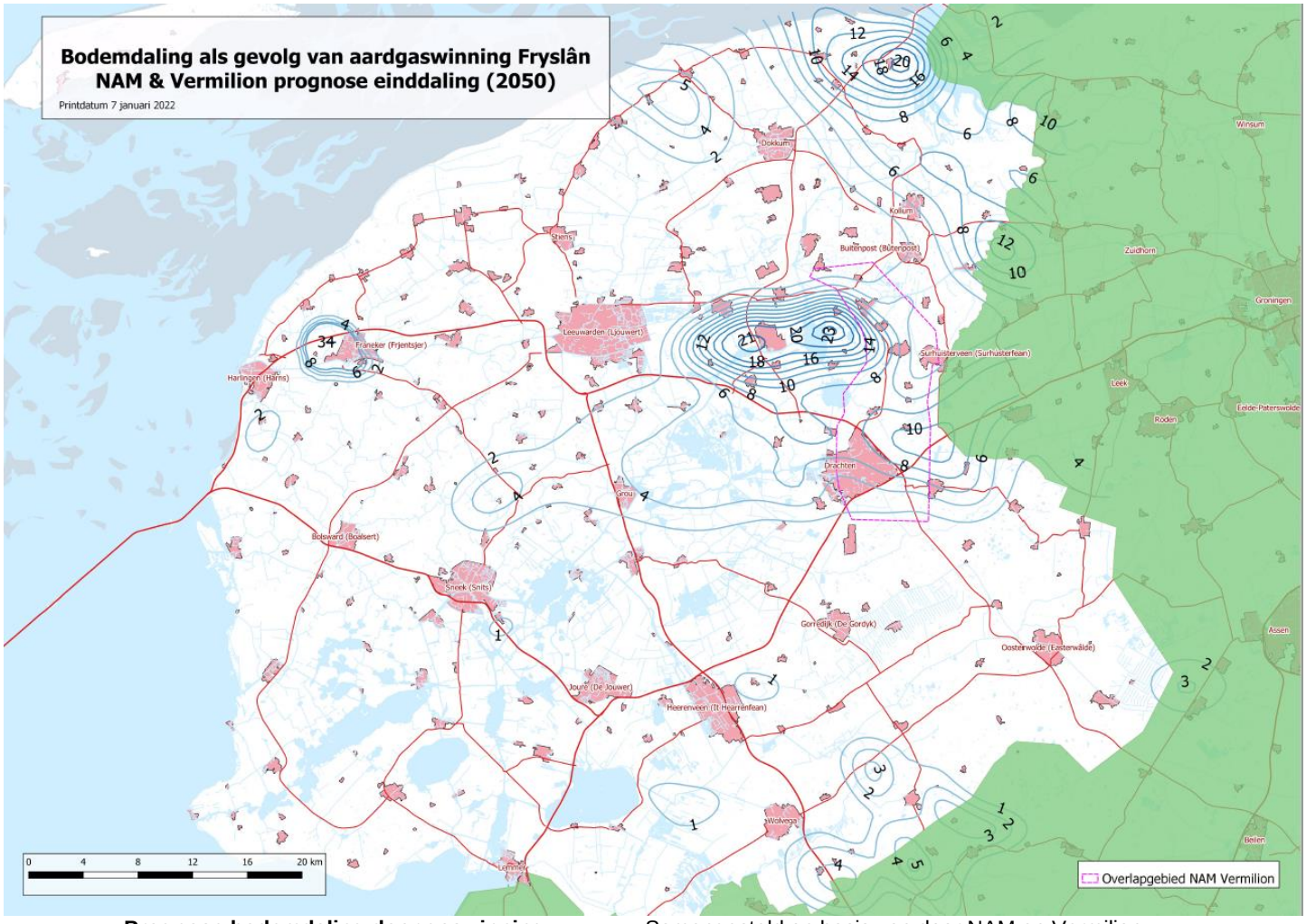

Prognose bodemdaling door gaswinning 1974 – 2050
Bodemdaling in cm

Samengesteld op basis van door NAM en Vermilion Energy B.V. aangereikte gegevens, 2021
LET OP: Contourlijnen staan per 2 cm aangegeven Van sommige velden staat de 1 cm contourlijn aangeven om te voorkomen dat deze velden niet zichtbaar zijn.

Jaarverslag 2022

Overzicht toegetreden partijen

Overzicht van de tot de Overeenkomst Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân, 2006 en Overeenkomst Bodemdaling Aardgaswinning Vermilion Fryslân toegetreden partijen tot en met 2022.

jaar	partij	Overeenkomst	opmerking
2000	Gemeente Tytsjerksteradiel	NAM	interim overeenkomst
2004	Waterschap Noorderzijlvest	NAM	interim overeenkomst
2004	Gemeente Dongeradeel	NAM	
2006	Private onderneming	NAM	interim overeenkomst, vervolgens overeenkomst 2006
2006	Vereniging	NAM	
2006	Waterschap Noorderzijlvest	NAM	
2006	Gemeente Tytsjerksteradiel	NAM	
2011	SES (Smart Energy Solutions) / Tulip Oil	NAM	
2014	Gemeente Achtkarspelen	NAM	
2015	Particulier	NAM	
2017	Gemeente Franekeradeel	Vermilion	
2017	Vereniging	NAM	
2020	Particulier	Vermilion	
2020	Particulier	Vermilion	
2021	Particulier	Vermilion	